

*С.В. Мирославський – ст. викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
та банківського права Української академії банківської справи НБУ;
науковий керівник – д-р юрид. наук, проф., академік Академії правових наук України,
заслужений діяч науки і техніки Я.М. Шевченко*

СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ ДОДЕРЖАННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ГРОМАДЯНИНА ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ВЕКСЕЛЬНИЙ ОБІГ

Стаття 57 Конституції України гарантує кожному право знати свої права і обов'язки. Незважаючи на це, в Україні тривалий час продовжують діяти закони, тексти яких не доведено до відома громадян, як того вимагає вказана стаття Конституції, і які при цьому визначають не тільки права і обов'язки, а й відповідальність фізичних та юридичних осіб – суб'єктів вексельного обігу.

При цьому суди застосовують положення неопублікованих законів, обґрунтовуючи ними свої рішення, у той час, як відповідно до ст. 57 Конституції закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, не доведені до відома населення у порядку, встановленому законом, є нечинними.

Аналіз останніх публікацій вказує на наявність переважно лише згадування про проблему пов'язану з відсутністю офіційного опублікування текстів трьох Женевських конвенцій 1930 р. та Уніфікованого закону “Про переказні векселі та прості векселі”, про що, йдеться, зокрема, у працях Д. Винокурова, А. Клименко, [1, с. 14] О. Єфімова, [2, с. 131] та інших.

5 квітня 2001 р. Законом України “Про обіг векселів в Україні” за № 2374-ІІІ від 5 квітня 2001 р. вперше до складу осіб, які можуть зобов'язуватись та набувати права за простим та переказним векселем, з 1 січня 2002 р. віднесено фізичних осіб України.

При цьому офіційне опублікування ні текстів Женевських конвенцій, ні Уніфікованого закону, до цього часу не відбулось, хоча для України вказана конвенція набрала чинності з 06.01.2000 р.

Незважаючи на це, суди у своїй практиці застосовують положення Уніфікованого закону “Про переказні векселі та прості векселі”, як частини національного законодавства, при визначенні прав, обов'язків та застосуванні відповідальності до фізичних та юридичних осіб – суб'єктів вексельного обігу. На це вказують огляди судової практики Верховного суду України [3], [6, с. 311-445].

За таких обставин виникають питання про те, чи правомірним є застосування судами Уніфікованого закону “Про переказні векселі та прості векселі”, як частини національного законодавства, з огляду на недодержання порядку набрання чинності Законами України визначеному у ст. 94 Конституції України, де передбачено, як умову набрання чинності закону, його офіційне оприлюднення. Відповідає, на наш погляд, положенням статей 57 та 94 Конституції України ст. 20 Закону України “Про міжнародні

договори України”, яка передбачає, що міжнародні договори, до яких приєдналась Україна, підлягають офіційному опублікуванню.

В юридичній літературі відстоюються позиції, що документи, які мають статус міжнародних договорів, не є законами України, хоча і є, відповідно до ст. 9 Конституції України, частиною національного законодавства України [3, с. 91].

Не заперечуючи в принципі таку позицію, ми, все ж, вважаємо за необхідне розрізнити міжнародний договір як частину національного законодавства, до якого можна, у даному випадку, віднести саму Женевську конвенцію 1930 р., якою запроваджено Уніфікований закон “Про переказні векселі та прості векселі” від самого Уніфікованого закону “Про переказні векселі та прості векселі”, який, на нашу думку, не можна відносити до міжнародних договорів.

Такий висновок ми допускаємо виходячи з аналізу досвіду інших держав [5, с. 102-126], та ст. 1 вказаної Конвенції, відповідно до якої, держави, які приєднались до вказаної конвенції приймають на себе зобов’язання ввести у дію на своїх територіях на національній мові або мовою одного з оригіналів (французька та англійська мова) Уніфікований закон, який є додатком до вказаної Конвенції.

При цьому, на відміну від особливого порядку набрання чинності самою Конвенцією, як міжнародним договором держав, визначеного у ст. 5, 6 та 7 Конвенції, особливий порядок набрання чинності Уніфікованим законом не передбачений, отже, держава Україна, приєднавшись до Конвенції має прийняти, на наш погляд, на законодавчому рівні цей закон з додержанням процедури його введення у дію, визначену згаданими вище статтями Конституції України, що дозволить припинити порушення конституційних прав фізичних осіб – учасників вексельного обігу.

Література

1. Винокуров Д., Клименко А. Вексель та вексельний обіг. – Харків: Фактор, 2005. – 376 с.
2. Єфімов О.М. Вексельний обіг в Україні: Законодавство, коментарі, роз’яснення, практика судів, зразки документів / Упоряд., коментарі О.М. Єфімов. – К.: ВСЕУВИТО, 2003. – 476 с.
3. Про практику Верховного Суду України у справах зі спорів, пов’язаних із функціонуванням ринку цінних паперів // Вісник господарського судочинства. – 2003. – № 3. – С. 97-138.
4. Назаренко О.А. Співвідношення Конституції України та міжнародних договорів України // Часопис Київського університету права. – 2005 – № 3 – С. 90-96.
5. Германское право. Часть III / Исследовательский центр частного права. Германский фонд международного правового сотрудничества; Научн. ред. Р.И. Каримуллин. – М.: “Статут”, 1999. – 224 с.
6. Господарське судочинство в Україні: Судова практика. Обіг цінних паперів / За ред. І.Б. Шицького. – К.: Праксі, 2006. – 552 с.

Мирославський, С.В. Сучасний стан проблеми додержання конституційних прав громадянина при застосуванні законодавства про вексельний обіг [Текст] / С.В. Мирославський ; наук. кер. Я.М. Шевченко // Права людини в умовах сучасного державотворення: теоретичні і практичні аспекти: збірник тез доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (8-9 грудня 2006 р.). – Суми : УАБС НБУ, 2006. – С. 141-143.